

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet ja kuntatalouden kehitysnäkymät

JTS 2022-2025 ja kuntatalousohjelma 2022-2025

Eduskunnan hallintovaliokunta, 25.5.2025

Neuvotteleva virkamies Jussi Lammassaari ja finanssiasiantuntija Unna Heimberg,
valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto

Peruspalvelujen valtionosuus ja veromenetysten korvaukset vuosina 2020-2025

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus ja veromenetysten korvaukset vuosina 2020-2025, milj. euroa, kehysvuodet vuoden 2022 hintatasossa

	TA 2020	TA+LTA 2020	TA 2021	2022	2023	2024	2025
VM, peruspalvelujen valtionosuus	7 074	8 652	7 697	7 934	2 282	2 312	2 322
Verotulomenetysten korvaukset	2 269	2 383	2 360	2 601	794	793	806
Yhteensä, milj. euroa	9 343	11 035	10 057	10 535	3 076	3 105	3 128

- Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien mitoituksessa tulee vuodesta 2023 lukien huomiotavaksi se, että sote-tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille. Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta koskevat laskelmat vuosille 2023-2025 ovat vielä alustavia, ja ne tarkentuvat muun muassa sote-laskelmien päivityksen myötä.
- Kehysvalmistelun loppuvaiheessa on noussut esiin tarve tarkistaa tapaa, jolla laskenta- ja määräytymistekijöiden muutokset (kuten indeksikorotukset ja tehtävämuutokset) otetaan huomioon valtionosuusmomentilla sote-uudistuksen jälkeen. Asia vaatii perusteellisen tarkastelun, jotta kokonaisuudessa rahoitusvastuut menevät oikein kuntatalouden ja valtiontalouden kannalta. Tarvittavat muutokset tehdään seuraavaan julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2023-2026.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät vuosina 2022-2025

- Vuoden 2022 valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus on 562 milj. euroa, josta osa johtuu tarkistuksessa käytettävän laskentatavan muutoksista. Johtuen siitä, että kuntataloutta on tuettu erittäin voimakkaasti vuonna 2020 ja koronasta aiheutuvat välittömät kustannukset kompensoidaan kunnille myös 2021, vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutusta ei huomioida.
- Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa nostetaan erikseen noin 246 milj. eurolla vuodesta 2022 alkaen.
- Indeksitarkistus (2,2 %) lisää valtionosuutta noin 165 milj. euroa vuonna 2022.
- Kilpailukyky sopimukseen liittyvä vähennys vähentää valtionosuutta 233,6 milj. eurolla vuonna 2022.
- Valtionosuutta vähentää 10 milj. euron siirto kuntien yhdistymisavustuksiin vuodesta 2022 alkaen.
- Vuodesta 2023 alkava valtionosuuteen kohdistuu pysyvä 24 milj. euron sopeutus, joka on osa hallituksen kaikkiaan 370 milj. euron uudelleenkohdennuksia.
- Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään osoitetaan 10 milj. euroa vuosina 2021-2023 siirtona kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta.

Peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavat tekijät vuosina 2022-2025

- **Peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2022 vaikuttavat uudet ja laajenevat tehtävät:**
 - Vanhuspalvelulain muutos (hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus); 43,7 milj. euroa (kokonaistaso 96,5 milj. euroa vuonna 2022)
 - Asiakasmaksulain kokonaisuudistus; 28,0 milj. euroa (kokonaistaso 45,0 milj. euroa vuonna 2022)
 - Lastensuojelun jälkihuollon laajennus; 12,0 milj. euroa (kokonaistaso 36,0 milj. euroa vuonna 2022)
 - Seulontaohjelman laajennus; 10,0 milj. euroa
 - Varhaiskasvatuksen tuki; 6,25 milj. euroa
 - Lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus (sosiaalityöntekijät); 4,8 milj. euroa
 - Oppivelvollisuuden laajentaminen; 2,8 milj. euroa (kokonaistaso 9,7 milj. euroa)

Kuntatalouden kehitysnäkymät

Koko kuntatalous vahvistui merkittävästi vuonna 2020 koronatukien ja maltillisen menokehityksen seurauksena

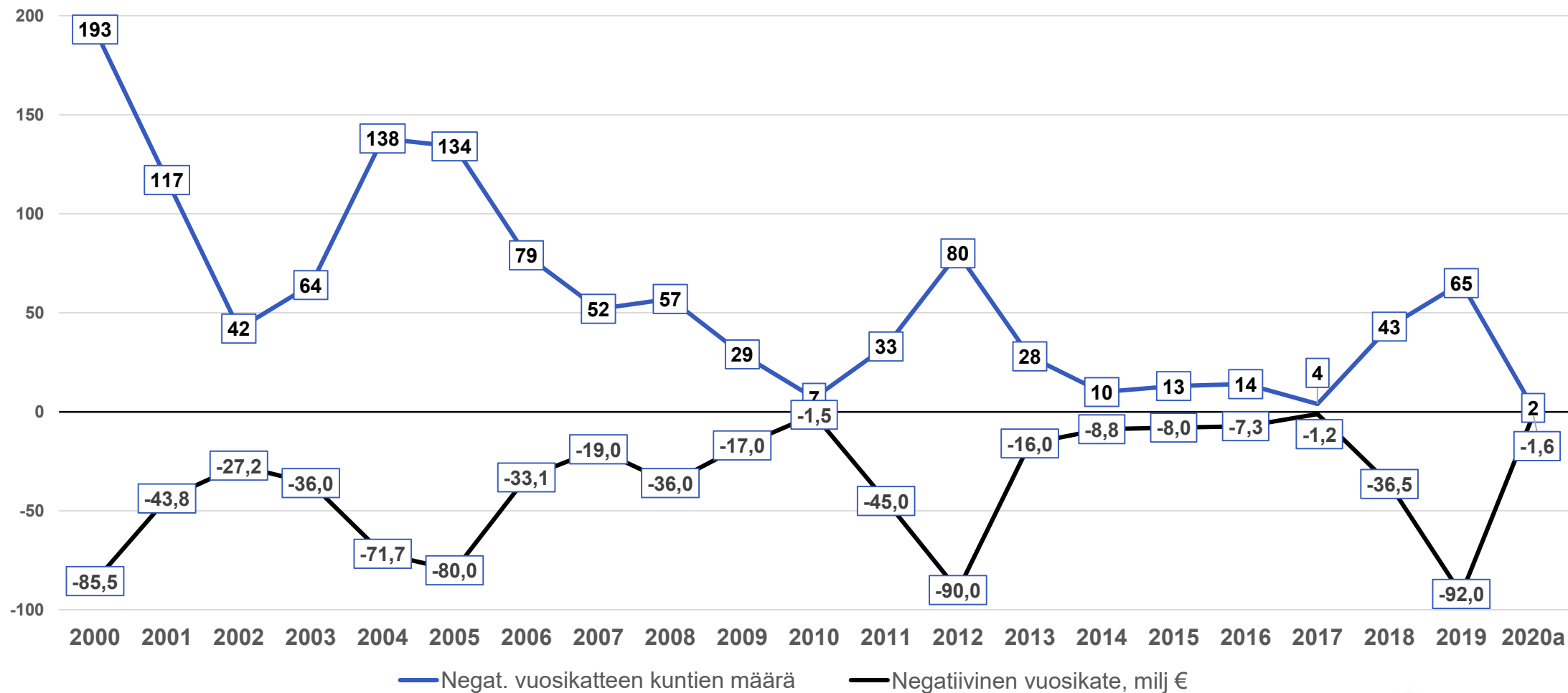
- Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui tilinpäätösarvioiden mukaan peräti 2,4 mrd. euroa vuodesta 2019 ollen noin 4,6 mrd. euroa vuonna 2020.
- Vuosikate riitti kattamaan poistot koko maan tasolla sekä kaikissa kuntakokoryhmissä.
- Kuntien lainakanta kasvoi edelleen vuonna 2020, mutta lainakannan kasvu rauhoittui hieman edelliseen vuoteen verrattuna.
- Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä väheni voimakkaasti vuonna 2020. Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli vuonna 2020 vain kaksi, kun edellisvuonna määrä oli 65.
- Tilinpäätösarvioiden mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyyn voisi olla tulossa 4–6 uutta kuntaa syksyllä 2021.

Kuntatalous vahvistui kattavasti vuonna 2020

Kuntatalous (kunnat ja kuntayhtymät) vuosina 2018–2020a ja muutos vuosina 2019-2020a

	2018 TP	2019 TP	2020 TPa	Muutos 2019–2020 mrd. euroa	Muutos 2019–2020 prosenttia
Toimintakate	-28,4	-29,7	-30,6	0,9	3,0
Verotulot	22,3	22,9	23,8	0,9	3,9
Käyttötal. valtionosuudet	8,5	8,6	11,0	2,4	27,9
Verorahoitus yht.	30,8	31,6	34,8	3,2	10,1
Rahoituserät, netto	0,3	0,5	0,4	-0,1	-20,0
Vuosikate	2,7	2,3	4,6	2,3	100,0
Poistot ja arvonalentumiset	2,8	2,9	3,0	0,1	3,4
Vuosikate - poistot	-0,1	-0,6	1,6	2,2	
Tilikauden tulos	0,1	-0,3	1,7	2,0	
Nettoinvestoinnit	-3,8	-4,0	-4,7	0,7	17,5
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-1,1	-1,7	-0,1	1,6	
Lainakanta	19,4	21,9	23,5	1,6	7,3
Rahavarat	6,0	6,3	7,8	1,5	23,8
Veroprosentti, painotettu	19,87	19,90	19,98		0,08 %-yks.

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä väheni voimakkaasti vuonna 2020

Koronapandemian ja valtion tukitoimien yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2020

- Valtio osoitti kunnille tukea valtionosuuksien lisäyksenä ja veromenetysten kompensatioina yhteensä 1,6 mrd. euroa
- Koronakriisin vaikutusta vuonna 2020 voidaan arvioida vertaamalla vuoden 2020 tilinpäätösarvioiden mukaista toteutunutta kehitystä syksyllä 2019 tehtyyn ennusteeseen.
- Kokonaisuutena voidaan arvioida, että valtion tuki ylitti koronakriisistä kuntatalouteen aiheutuneet kustannukset ja tulonmenetykset noin 1,1 mrd. eurolla
 - Arvio on luonteeltaan suuntaa-antava, koska koronakriisin vaikutuksia ei voi täsmällisesti erottaa kuntatalouden tulo- eikä menokehityksestä.

Kuntatalouden kehitysnäkymät vuosille 2021-2025

- Koronaepidemian pitkittyminen vaikuttaa kuntatalouteen vielä vuonna 2021
 - Vuosikate laskee hieman vuodesta 2020, mutta riittää kattamaan poistot.
- Vuonna 2022 koronapandemiaan liittyvät menot ja tulot poistuvat
 - Toimintamenojen kasvu hidastuu, kun koronapandemian hoitoon vaadittavat lisäpanostukset poistuvat suurimmaksi osaksi.
 - Toimintatulojen arvioidaan laskevan huomattavasti testaukseen budjetoidun rahoituksen ja korona-avustusten päättyessä.
- Vuodesta 2023 eteenpäin kuntatalouden kehitysarviossa huomioidaan sote-uudistuksen vaikutukset
 - Kehyskauden lopulla toiminnan ja investointien rahavirta on negatiivinen kaikissa kuntakoryhmissä
- Koronapandemia ja sote-uudistus vaikeuttavat arviointia

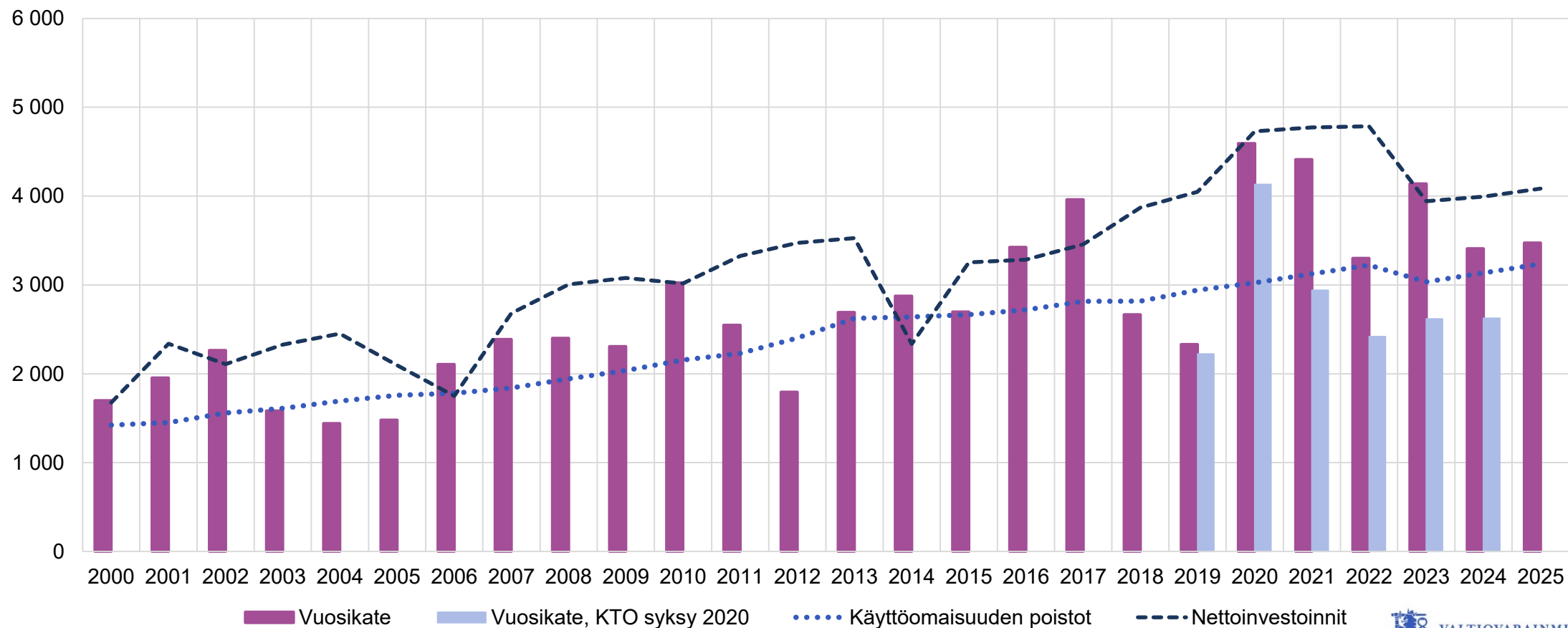
Kuntatalouden kehitys vuosina 2020-2025

Kuntatalouden kehitys 2020-2025 kuntien kirjanpidon mukaan, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-30,8	-31,2	-33,0	-12,9	-13,1	-13,3
2. Verotulot	23,9	25,1	25,4	13,4	12,8	13,1
3. Valtionosuudet, käyttötalous	11,0	10,0	10,5	3,1	3,2	3,3
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
5. Vuosikate	4,6	4,4	3,3	4,1	3,4	3,5
6. Poistot	-3,0	-3,1	-3,2	-3,0	-3,1	-3,2
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,6	1,4	0,2	1,2	0,4	0,3
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	4,4	3,3	4,1	3,4	3,5
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
12. Tulorahoitus, netto	4,2	4,0	2,9	3,8	3,0	3,1
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,7	-5,7	-5,7	-4,8	-4,9	-5,0
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
15. Investoinnit, netto	-4,7	-4,8	-4,8	-3,9	-4,0	-4,1
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-0,5	-0,7	-1,9	-0,2	-0,9	-1,0
17. Lainakanta	23,5	24,2	26,0	21,5	22,4	23,4
18. Kassavarat	7,9	7,9	7,9	7,4	7,4	7,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	15,6	16,3	18,1	14,2	15,1	16,0

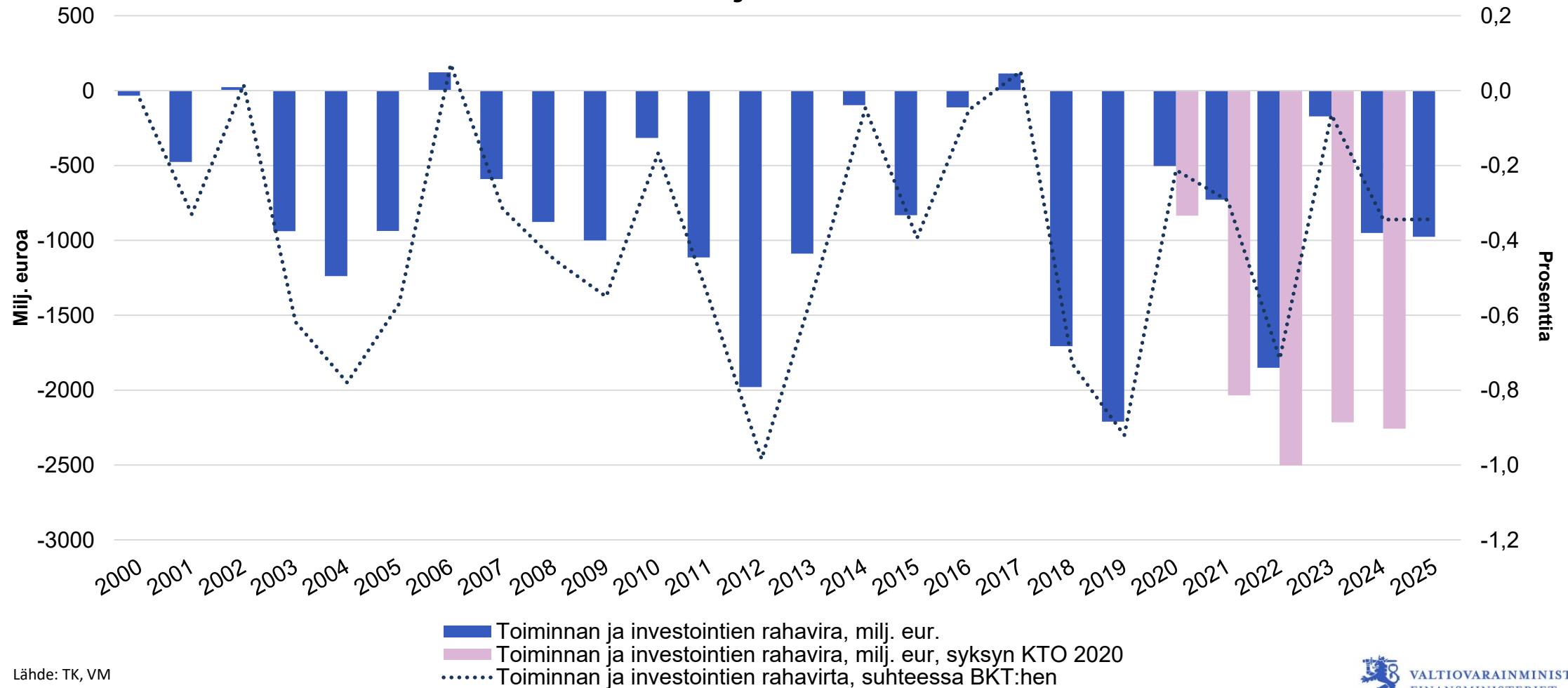
Vuosikate heikkenee koronatukien poistuessa, mutta riittää kattamaan poistot koko kehyskaudella

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja investoinnit, milj. euroa.

Kuntatalouden menot pysyvät tuloja suurempina koko kehyskauden

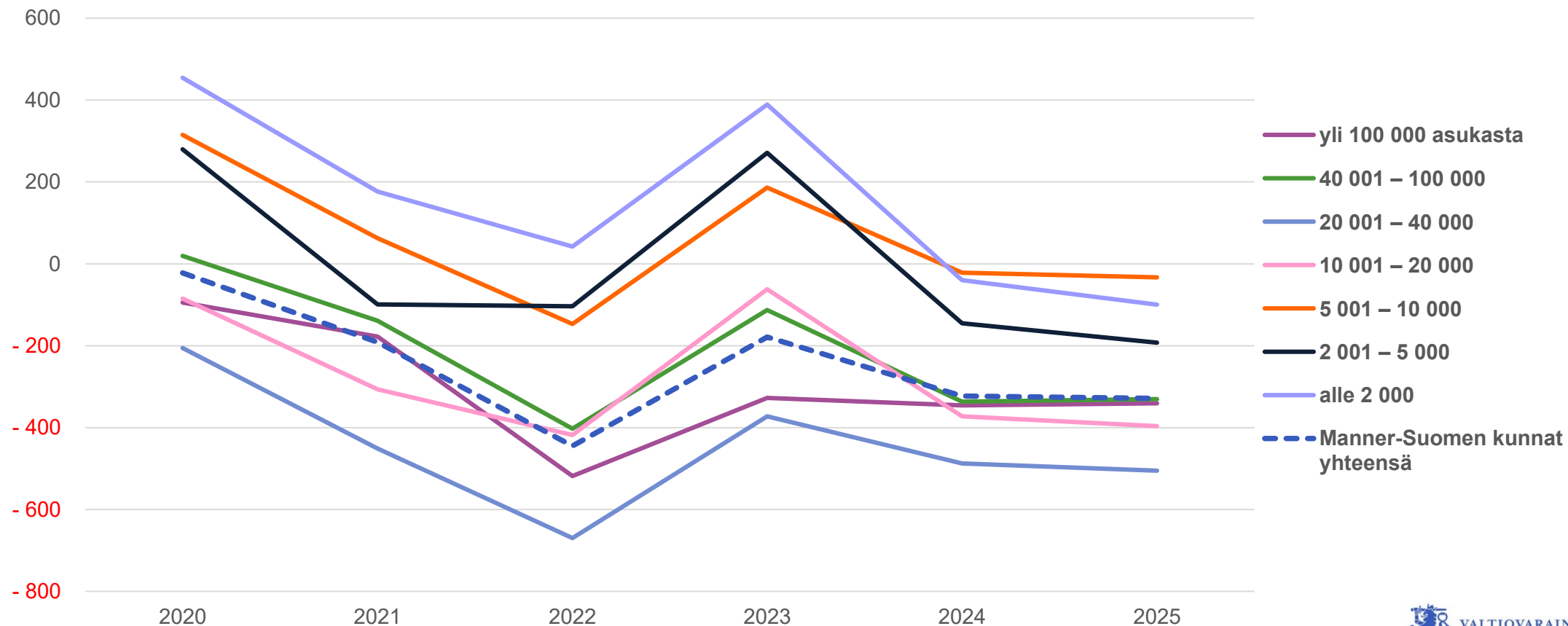
Kuntatalouden rahoitusasema toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna

Lähde: TK, VM

Talouden sopeutuspaine on suuri kehyskauden lopulla mutta kuntakokoryhmien väliset erot pienenevät

Toiminnan ja investointien rahavirta kuntakokoryhmittäin 2020-2025, euroa/asukas

Kaikilla kuntakokoryhmillä on painetta veroprosentin korottamiseen kehyskauden lopulla

Laskennallinen paine veroprosentin korottamiseen (%-yks.) kuntakokoryhmittäin 2022-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
yli 100 000 asukasta (asukkaita yhteensä 2 213 288 v. 2020 väestötieto) (9 kuntaa v. 2021 kuntajako)	0,8	2,4	1,3	1,4	1,4
40 001 – 100 000 (1 052 391 asukasta) (18 kuntaa)	0,8	2,2	0,5	1,7	1,6
20 001 – 40 000 (758 624 asukasta) (28 kuntaa)	2,4	3,5	1,6	2,2	2,3
10 001 – 20 000 (603 644 asukasta) (41 kuntaa)	1,8	2,4	0,3	1,8	1,9
5 001 – 10 000 (533 403 asukasta) (73 kuntaa)	-0,4	0,9	-0,9	0,1	0,2
2 001 – 5 000 (290 392 asukasta) (88 kuntaa)	0,7	0,7	-1,5	0,8	1,0
alle 2 000 (51 922 asukasta) (36 kuntaa)	-1,3	-0,3	-2,1	0,2	0,6
Manner-Suomen kunnat yhteensä, lähtötaso 20,0	1,0	2,3	0,8	1,5	1,5